

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет ім. Лесі Українки

Кафедра обліку та аудиту

Затверджено

Проректор з навчальної роботи

проф. Гаврилюк С.В. _____

_____ 201__р.

ДЕМОГРАФІЯ

Робоча програма
вибіркової навчальної дисципліни
підготовки бакалавра
напряму 6.030509 «Облік і аудит»

Луцьк – 2013

Робоча програма навчальної дисципліни «Демографія»
для студентів за напрямом підготовки 6.030509 «Облік і аудит».

" 01 " червня 2013 р. – 10 с.

Розробник: Бегун С.І., доцент кафедри обліку і аудиту, к.е.н.

Рецензент: Черчик Л.М., зав. кафедри менеджменту, проф., д.е.н.

Робоча програма навчальної дисципліни «Демографія» затверджена на засіданні
кафедри обліку і аудиту

протокол № 8 від 19.06.2013 р.

Завідувач кафедри: _____ проф.. Жиглей І.В.

Робоча програма навчальної дисципліни «Демографія» схвалена науково-
методичною комісією інституту економіки та менеджменту

протокол № 10 від 27.06.2013 р.

Голова науково-методичної комісії
Інституту економіки та менеджменту _____ доц.. Бегун С.І

Робоча програма навчальної дисципліни «Демографія» схвалена науково-
методичною радою університету

протокол № 2 від 23.10.2013 р.

Вступ

Робоча програма навчальної дисципліни «Демографія» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра, напряму підготовки 6.030509 «Облік і аудит».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є відтворення населення, т.б. безперервне оновлення його чисельності та структур через зміну поколінь.

Міждисциплінарні зв'язки: соціологія, філософія, статистика, макроекономіка, політична економія, теорія ймовірностей і математична статистика, математичне програмування, логіка, інформатика, економіка праці.

1. Опис навчальної дисципліни

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	0305 Економіка і підприємництво	за вибором
	6.030509 Облік і аудит	
Загальна кількість годин 108	облік і аудит	Рік підготовки 2
		Семестр 4
		Лекції 8*/6** год.
		Практичні: 4*/-** год.
	бакалавр	Самостійна робота: 96*/102** год.
		Форма контролю: залік

* – термін навчання 4 роки;

** – термін навчання 2 роки на базі ОКР «молодший спеціаліст».

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

2.1. Мета дисципліни – надати студентам знання та навички аналізу демографічних процесів, статистичної оцінки та опису закономірностей відтворення населення певного регіону в конкретних умовах часу.

2.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Демографія» є вивчення

методологічних та методичних питань дослідження демографічних процесів, методик розрахунку показників, прийомів демографічного аналізу.

2.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

теоретичні основи статистичного спостереження як способу формування інформаційної бази для дослідження демографічних процесів;

методичні підходи до узагальнення та оброблення демографічних даних;

методологію і методику екстенсивного та інтенсивного демографічного аналізу демографічних процесів;

методику прогнозування та статистичного моделювання демографічних параметрів.

вміти:

застосовувати методи статистичного спостереження для формування масиву первинних даних для демографічного дослідження;

здійснювати оброблення первинних даних з метою одержання узагальнюючих показників, рядів розподілу, відносних, середніх величин, показників варіації тощо щодо демографічних явищ і процесів;

виконувати необхідні аналітичні розрахунки із застосуванням комп'ютерної техніки у відповідності із метою демографічного дослідження, наявною вихідною статистичною інформацією;

здійснювати аналіз демографічних явищ і процесів на рівні регіону та країни, інтерпретацію одержаних результатів, робити обгрунтовані висновки та прогнозні розрахунки.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Методологічні засади демографії

Демографія як система соціальних наук. Теоретичні засади та методи демографії. Демографічна ситуація і демографічний процес. Закони населення.

Демографічний перехід. Демографічна революція. Депопуляція населення. Сучасні демографічні проблеми світу в цілому і зокрема України.

Тема 2. Чисельність населення та його склад

Склад населення за статтю, та його вікова структура. Статеві-вікова піраміда. Тип статеві-вікової структури, її еволюція і сучасний стан. Старіння населення, його показники.

Соціально-економічний склад населення. Економічно активне населення, його розподіл за сферами діяльності, рівнем освіти.

Тема 3. Смертність і тривалість життя населення

Поняття смертності. Екстенсивний та інтенсивний аналіз смертності з урахуванням причин смертності. Надсмертність і її вимірювання. Смертність немовлят. Таблиці смертності, їх суть та основні показники. Середня очікувана тривалість життя, напрямки її статистичного аналізу. Сила смертності, табличний коефіцієнт смертності, коефіцієнт дожиття.

Тема 4. Шлюбність і розлучуваність

Шлюб, шлюбний стан і шлюбний процес. Джерела статистичної інформації. Типи шлюбності. Екстенсивний та інтенсивний аналіз шлюбності і розлучуваності.

Тема 5. Народжуваність і планування сім'ї

Народжуваність і плідність. Аналіз структури новонароджених та матерів. Інтенсивний аналіз народжуваності і плідності. Коефіцієнт сумарної плідності. Аналіз плідності методом реального покоління. Планування сім'ї. Фактична та бажана кількість дітей. Показники обмеження народжуваності

Тема 6. Відтворення населення

Відтворення населення: поняття і суть. Показники відтворення. Математичні моделі населення.

4. Структура навчальної дисципліни

Таблиця 2

Назви тем	Кількість годин			
	Усього	у тому числі		
		Лек.	Практ	Самраб.
Тема 1. Методологічні засади демографії	16*/18**			16*/18**
Тема 2. Чисельність населення та його склад	19*/18**	2*/2**	1*	16*/16**
Тема 3. Смертність і тривалість життя населення	19*/18**	2*/2**	1*	16*/16**
Тема 4. Шлюбність і розлучуваність	19*/18**	2*/2**	1*	16*/16**
Тема 5. Народжуваність і планування сім'ї	18*/18**	1*	1*	16*/18**
Тема 6. Відтворення населення	17*/18**	1*		16*/18**
Разом за семестр	108	8*/6**	4*	96*/102**

* – термін навчання 4 роки;

** – термін навчання 2 роки на базі ОКР «молодший спеціаліст».

5. Теми практичних занять

Таблиця 3

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Тема 2. Чисельність населення та його склад 1. Розрахунок та аналіз відносних величин, що визначають склад та співвідношення сучасного населення в розрізі статі та віку. 2. Побудова та письмовий аналіз статеві-вікової піраміди населення. Визначення показників демографічного навантаження та старіння населення. 3. Аналіз типу статеві-вікової структури населення за моделлю Зундберга.	1*
2	Тема 3. Смертність і тривалість життя населення 1. Визначення показників смертності (вікових, спеціальних та загальних) 2. Розрахунок індексів надсмертності чоловіків в межах окремих вікових груп та їх аналіз. 3. Побудова стандартизованих показників смертності двома методами (прямим та побічним) з різною базою порівняння (жіноче населення або все населення України).	1*

	4. Визначення та аналіз всіх показників таблиці дожиття населення України в розрізі статі (для кожної академічної групи). 5. Відпрацювання декількох методик обчислення показників таблиці дожиття, зокрема сучасної методики Держкомстату України	
3	Тема 4. Шлюбність і розлучуваність 1. Визначення та аналіз загальних, спеціальних та вікових показників шлюбності 2. Обчислення та аналіз загальних, спеціальних та вікових показників розлучуваності, узгодження їх взаємозв'язку	1*
4	Тема 5. Народжуваність і планування сім'ї 1. Розрахунок та аналіз загального та спеціального показника народжуваності, а також вікових та сумарного коефіцієнта плідності. 2. Аналіз їх рівнів та взаємозв'язку, а також динаміка зміни для населення України.	1*
Усього		4*

* – термін навчання 4 роки;

** – термін навчання 2 роки на базі ОКР «молодший спеціаліст».

6. Самостійна робота

Таблиця 4

№ з/п	Тема	Кількість годин
1.	Тема 1. Методологічні засади демографії	16*/18**
2.	Тема 2. Чисельність населення та його склад	16*/16**
3.	Тема 3. Смертність і тривалість життя населення	16*/16**
4.	Тема 4. Шлюбність і розлучуваність	16*/16**
5.	Тема 5. Народжуваність і планування сім'ї	16*/18**
6.	Тема 6. Відтворення населення	16*/18**
Усього		96*/102**

* – термін навчання 4 роки;

** – термін навчання 2 роки на базі ОКР «молодший спеціаліст».

7. Методи та засоби навчання

При викладанні навчальної дисципліни статистика застосовуються такі методи: інформаційно-рецептивний, ілюстративний, репродуктивний, метод

проблемного викладу, евристичний та засоби навчання: лекція, в тому числі з використанням мультимедіапроектора та інших технічних засобів; вправи; практичні роботи; самостійна робота студентів.

8. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Підсумковий контроль проводиться у формі заліку.

Перелік питань на залік:

1. Предмет демографії
2. Об'єкт демографії
3. Методологічні засади демографії
4. Міжпредметні зв'язки демографії
5. Відмінність між демографією і наукою про населення
6. Переписи населення
7. Принципи проведення переписів населення
8. Вибіркові обстеження населення
9. Переписи населення на території України
10. Списки і реєстри населення
11. Абсолютна та середня чисельність населення
12. Демографічний склад населення
13. Статеві-вікова структура населення
14. Старіння населення
15. Шлюбно-сімейна структура населення
16. Динаміка чисельності та складу населення України
17. Рівняння демографічного балансу і його компоненти
18. Шкали старіння населення
19. Економічна структура населення
20. Епідеміологічний перехід
21. Показники рівнів і структури смертності
22. Таблиці смертності
23. Причини смертності

24. Очікувана тривалість життя при народженні
25. Основні фактори смертності і тривалості життя
26. Поняття народжуваності і плідності
27. Фактори народжуваності
28. Показники народжуваності
29. Таблиці народжуваності
30. Індекси народжуваності
31. Шлюб як демографічна категорія
32. Шлюб і сім'я
33. Показники шлюбності і припинення шлюбу
34. Відтворення населення
35. Види відтворення населення
36. Теорія Мальтуса
37. Історичні типи відтворення населення
38. Показники відтворення
39. Показники відтворення покоління матерів
40. Довжина покоління

9. Методи та засоби діагностики успішності навчання

Методи та засоби діагностики успішності навчання: тестування; розв'язування задач; опитування; опрацювання теоретичних і практичних завдань, винесених на самостійну роботу; залік.

10. Розподіл балів та критерії оцінювання

Формою організації підсумкового контролю знань студентів є залік, оцінка за який визначається за національною шкалою: „зараховано”, „незараховано”.

11. Методичне забезпечення

1. Бегун С. І. Методичні вказівки з курсу демографія / С. І. Бегун // [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://esnuir.eenu.edu.ua/handle/123456789/776>

1. Бегун С. І. Методичні вказівки з демографії для самостійної та індивідуальної роботи / С. І. Бегун // [Електронний ресурс] – Режим доступу :

12. Список джерел

1. Борисов А. Демографія: [Учень для вузов] / А. Борисов. – М.: Нота Бене Медиа Трейд Комп., 2003. – 344 с.
2. Всеукраїнський перепис населення: методологія та організація: [Навч. посіб.] / Під заг. ред. В. О. Парфенцевої. – К.: Вид-во Держкомстату України, 2001. – 336 с.
3. Демографічна криза в Україні. Проблеми дослідження, витоки, складові, напрямки протидії / За ред. В. С. Стешенко. – К.: НАН України, Ін-т економіки, 2001. – 560 с.
4. Медков В. М. Демографія: [Уч. посіб.] / В. М. Медков. – Ростов-на-Дону: «Феникс», 2002. – 448 с.
5. Медков В. М. Демографія: [Учебник] / В. М. Медков. – [2-е изд.] – М.: ИНФРА-М, 2007. – 683 с.
6. Муромцева Ю. І. Демографія : [Навчальний посібник] / Ю. І. Муромцева. – К.: Кондор, 2008. – 300 с.
7. Пальян З. О. Демографічна статистика: [Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц.] / З. О. Кальян. – К.: КНЕУ, 2003. – 132 с.
8. Прибиткова І. М. Основи демографії: [Посібник] / І. М. Прибиткова. – К.: «АртЕк», 1997. – 256 с.
9. Статистика: [Підручник] / [С. С. Герасименко та ін.]. – К.: КНЕУ, 2000. – 232 – 263 с.
10. Стеценко С. Г. Демографічна статистика: [Підручник] / С. Г. Стеценко. – К.: Вища школа, 2005. – 415 с.
11. Стеценко С. Г. Статистика населення: [Підручник] / С. Г. Стеценко, В. Г. Швець. – К.: Вища школа, 1993. – 463 с.
12. Щербаков А. И. Основы демографии и государственной политики народонаселения: [Уч. посіб. для вузов.] / А. И. Щербаков, М. Г. Мдинарадзе. – М., 2005. – 208 с.